

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: III Kž 2/16-10

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske kao trećestupanjski sud, u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda Ane Garačić, kao predsjednice vijeća, te Miroslava Šovanja, Damira Kosa, doc. dr. sc. Marina Mrčele i Ileana Vinja, kao članova vijeća i višeg sudskog savjetnika Dražena Kevrića, kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv opt. S. P. i dr., zbog kaznenih djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH i dr., odlučujući o žalbama opt. S. P. i opt. M. A., podnesenim protiv drugostupanjske presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 31. ožujka 2016., br. I Kž-272/15, u sjednici održanoj 04. travnja 2017., u nazočnosti opt. S. P. i njegovih branitelja M. K.₁, odvjetnika iz O. i V. M., odvjetnika iz Z. te opt. M. A. i njegovog branitelja D. B.₁, odvjetnika iz O.

p r e s u d i o j e :

I. Djelomično se prihvaća žalba opt. M. A., preinačuje se drugostupanjska presuda u odluci o kazni u odnosu na tog optuženika na način da mu se za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, iz čl. 120. st. 1. OKZRH, na temelju istog propisa utvrđuje kazna zatvora u trajanju od četrnaest godina, dok se za kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, iz čl. 122. OKZRH, prihvaća kao utvrđena kazna zatvora u trajanju od osam godina, pa se opt. M. A. uz primjenu čl. 43. OKZRH osuđuje na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od petnaest godina, u koju se na temelju čl. 45. OKZRH uračunava vrijeme provedeno u istražnom zatvoru od 11. srpnja 2013., pa nadalje.

II. U ostalom dijelu žalba opt. M. A. te žalba opt. S. P. u cijelosti, odbijaju se kao neosnovane, te se u pobijanom, a nepreinačenom dijelu potvrđuje drugostupanjska presuda.

Obrazloženje

Pobijanom presudom Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao drugostupanjski sud, odbio je kao neosnovane žalbe opt. S. P. i opt. M. A. (kao i optuženika M. P., Đ. S., Z. R., Z. G., S. S., Ž. V., M. K.₂ i J. M.), te je potvrdio prvostupanjsku presudu Županijskog suda u Osijeku od 19. prosinca 2014., br. K-Rz-4/14, kojom su opt. S. P. i opt. M. A. proglašeni krivima za počinjenje kaznenih djela i to opt. S. P. da je počinio kazneno djelo iz čl. 120. st.1. OKZRH, na način opisan pod toč. 1. i 2. izreke te presude, za koje mu je utvrđena kazna

zatvora u trajanju od dvadeset godina, te kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH, na način opisan pod toč. 3. i 5. izreke te presude za koje mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina, te opt. M. A. da je počinio kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH, na način opisan pod toč. 1. i 2. izreke te presude, za koje mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina, te kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH, na način opisan pod toč. 4. izreke te presude, za koje mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju od osam godina, te su primjenom čl. 43. OKZRH, opt. S. P. i opt. M. A. osuđeni na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od dvadeset godina, svaki, u koju im je uračunato vrijeme provedeno u istražnom zatvoru od 11. srpnja 2013., pa nadalje.

Protiv te drugostupanjske presude žalbu je podnio opt. S. P., putem branitelja M. K.₁, odvjetnika iz O., zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, povrede kaznenog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog odluke o kazni, te kako smatra „... da je drugostupanjska presuda u cijelosti nezakonita, predlaže da se ista ukine ili preinači na način da se ukine i drugostupanjska i prvostupanjska presuda“. Ovaj optuženik podnio je žalbu i dopunu žalbe i putem branitelja V. M., odvjetnika iz Z., iz istih žalbenih osnova (zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, povrede kaznenog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog odluke o kazni), s prijedlogom Vrhovnom sudu Republike Hrvatske, kao trećestupanjskom sudu da „...pobijanu drugostupanjsku (i prvostupanjsku) presudu ukine i predmet vrati na ponovno suđenje“.

Žalbu je podnio i opt. M. A., osobno i putem branitelja D. B.₁, odvjetnika iz O., zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, povrede kaznenog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog odluke o kazni, s prijedlogom da se preinači prvostupanjska i drugostupanjska presuda na način da ga se oslobodi od optužbe, ili da se prvostupanjska i drugostupanjska presuda ukinu i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje pred izmijenjenim vijećem.

Zamjenik Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske, sukladno čl. 474. st. 1. ZKP/08, nakon dužnog razgledanja vratio je spise sudu na daljnji postupak, podneskom od 04. srpnja 2016., br. KŽ-DO-700/16.

Sjednica vijeća održana je u prisutnosti opt. S. P. i opt. M. A., koji se inače nalaze u Zatvoru u Z., pa je njihova nazočnost osigurana putem konferencijskog uređaja kojim rukuje stručna osoba, informatički referent zaposlen u Vrhovnom sudu Republike Hrvatske, te u prisutnosti branitelja opt. S. P., odvjetnika M. K.₁ iz O. i V. M. iz Z., te branitelja opt. M. A., odvjetnika D. B.₁ iz O., a u odsutnosti državnog odvjetnika koji nije pristupio iako je uredno obaviješten o sjednici vijeća (sukladno odredbi čl. 475. st. 5. ZKP/08).

Žalba opt. M. A. djelomično je osnovana, dok žalba opt. S. P. nije osnovana.

Kako su žalbe opt. S. P. podnesene putem branitelja M. K.₁, odvjetnika iz O. i V. M., odvjetnika iz Z., podnesene iz istih žalbenih osnova i sa razlozima koji se u osnovi podudaraju, to su obje žalbe razmotrene i ocijenjene kao jedna jedinstvena žalba opt. S. P. Isto tako, osobno podnesena žalba opt. M. A. podudara se s osnovama i razlozima iz žalbe njegovog branitelja D. B.₁, odvjetnika iz O., te su i te žalbe razmotrene kao jedna jedinstvena žalba opt. M. A.

U odnosu na bitne povrede odredaba kaznenog postupka.

Nisu u pravu žalitelji kada smatraju da je drugostupanjski sud pogrešno otklonio sve bitne povrede odredaba kaznenog postupka koje su istaknute u žalbama optuženika izjavljenim protiv prvostupanjske presude.

Suprotno žalbenim navodima, pravilno nalazi drugostupanjski sud da prvostupanjski sud nije ostvario bitnu povredu kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 7. ZKP/08, kada je nakon utvrđenja da nije dokazano da su sve žrtve navedene u optužnici bile nasilno izvedene iz konvoja ratnih zarobljenika i civila, iz činjeničnog opisa djela ispustio imena pojedinih osoba, jer bi optužbu prekoračio upravo kada bi u odnosu na te osobe donio oslobađajuću presudu, kako pogrešno predlažu žalitelji, budući bi se u tom slučaju iz jednog inkriminiranog djela dobila dva, što bi bez sumnje bilo na štetu optuženika.

Neosnovano žalitelji ističu i bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 11. ZKP/08, nalazeći da je, suprotno stajalištu drugostupanjskog suda, izreka prvostupanjske presude nerazumljiva, proturječna sama sebi i razlozima, jer da iz preambule izreke ne proizlazi koje odredbe iz konvencija i protokola je koji od optuženika povrijedio. Naime, iz činjeničnog opisa djela za koje se terete optuženici S. P. i M. A., proizlazi da su počinjena u razdoblju od 14. rujna do kraja studenog 1991, dakle dijelom prije 08. listopada 1991., (od kada je Republika Hrvatska samostalna država), pa se optuženici pravilno terete da su radnje prije 08. listopada 1991. poduzimali protivno navedenim odredbama Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949, o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba od 08. lipnja 1977. (Protokol II), a radnje nakon 08. listopada 1991., dakle nakon osamostaljenja Republike Hrvatske, poduzimali su kršeći navedene odredbe Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949., o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba od 08. lipnja 1977. (Protokol I), kako je to i označeno u preambuli prvostupanjske presude, te nije ostalo nejasno protivno kojim odredbama su optuženici postupali.

Protivno žalbenim navodima opt. S. P., pravilno je drugostupanjski sud našao da prvostupanjska presuda nije nerazumljiva niti iz razloga jer u izreci nije naveden puni naziv primijenjenog Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske, već samo skraćunica imena tog zakona (OKZRH), jer se radi o skraćnici koja je opće prihvaćena u praksi sudova, a pored toga je u obrazloženju kod obrazlaganja pravnog kontinuiteta navedeno puno ime primijenjenog zakona kao i sve „Narodne novine“ u kojima je objavljen, tako da izreka prvostupanjske presude niti iz navedenih razloga nije nerazumljiva.

Nisu u pravu žalitelji niti kada ističu da je, protivno stajalištu drugostupanjskog suda, prvostupanjski sud počinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 2. ZKP/08, jer da se pobijana presuda temelji na nezakonitom dokazu, pročitanoj iskazu svj. I. M., koji je dan u drugom postupku. Naime, imenovani svjedok je ispitan u sklopu provođenja hitne istražne radnje protiv nepoznatog počinitelja, te kako je u međuvremenu umro, stekli su se opći uvjeti da se njegov iskaz pročita, sukladno odredbi čl. 431. st. 1. toč. 2. ZKP/08, pa iako njegovom ispitivanju u navedenom postupku protiv nepoznatog počinitelja nisu nazočili optuženici i njihovi branitelji, i takav zapisnik se može pročitati sukladno odredbi čl. 431. st. 2. ZKP/08, ali se samo na takvom zapisniku ne može isključivo ili u odlučujućoj mjeri

temeljiti osuđujuća presuda, što ovdje i nije slučaj, jer se presuda ne temelji isključivo ili u odlučujućoj mjeri na iskazu svj. I. M.

Protivno žalbenim navodima optuženika, pravilno je drugostupanjski sud otklonio i žalbene navode opt. S. P. i opt. M. A. da je prvostupanjski sud počinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 468.st. 3. ZKP/08, time što je prilikom ispitivanja svjedoka M. M.₁, M. M.₂, P. B., M. B. i Z. G. te svjedoka B. K., N. M., A. J. i Z. Š., na raspravama od 21. i 27. listopada 2014., navedenim svjedocima najprije pročitao njihove iskaze iz istrage, a tek nakon toga su im postavljana pitanja. Naime, iz sadržaja navedenih zapisnika, proizlazi da su svjedocima predloženi njihovi iskazi iz istrage nakon što su izjavili da se ne sjećaju detalja o kojima su ranije iskazivali, što je sukladno odredbi čl. 426. ZKP/08 (da će se svjedocima koji se ne sjećaju činjenica o kojima su ranije iskazivali, predložiti prijašnji iskaz a po potrebi i pročitati iskaz ili dio tog iskaza). Stoga na opisan način nije ostvarena navedena bitna povreda odredba kaznenog postupka, jer je navedena odredba čl. 426. ZKP/08 pravilno primijenjena.

Suprotno žalbenim tvrdnjama žalitelja, kojima se osporava zakonitost ispitivanja ugroženog svjedoka B., pravilno drugostupanjski sud otklanja taj žalbeni prigovor jer iz stanja spisa proizlazi da je ugroženi svjedok ispitan sukladno odredbama čl. 294. do 297. ZKP/08 (ispitivanje je obavljeno posredstvom audio-video uređaja kojim je rukovala stručna osoba, lik i glas svjedoka su izmijenjeni, a ispitivanje je provedeno prema čl. 292. st. 3. ZKP/08.).

Protivno žalbenim navodima optuženika, pravilno je drugostupanjski sud otklonio i žalbene navode opt. S. P. i opt. M. A. da je prvostupanjski sud počinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 11. i čl. 468. st. 3. ZKP/08, time što je odbio dokazni prijedlog optuženika da se kao svjedok sasluša S. R., na okolnosti događanja 14. na 15. rujna 1991. (točka 1. prvostupanjske presude). Naime, iz podataka zabilježenih u zapisniku o pripremnom ročištu, od 06. listopada 2014. (list 3523 spisa), proizlazi da je branitelj I. optuženog predložio da se kao svjedoci pozovu S. R., M. K.₃, O. P., Ž. S., S. L.₁, S. T., P. M., Đ. V. i S. L.₂, na određene okolnosti, te je sud neke od predloženih dokaza uvažio i proveo (M. K.₃, P. M., S. L.₁, Đ. V.), a neke odbio (S. R., O. P., Ž. S.), s obrazloženjem da se radi o nevažnim i neprikladnim dokazima budući da je ocijenio da su okolnosti o kojima bi isti trebali svjedočiti već utvrđene drugim provedenim dokazima. Prema tome, s jedne strane sud je prihvatio i u nastavku postupka ispitao neke od predloženih svjedoka, tako da ne stoji žalbena tvrdnja da su odbijeni svi dokazni prijedlozi obrane, a s druge strane sud je neke od predloženih dokaza, a među njima i onaj usmjeren na ispitivanje svjedoka S. R., pravilno odbio pozivom na odredbu čl. 421. st. 1. toč. 3. ZKP/08 i to obrazložio cijeneći da se radi o nevažnom i neprikladnom dokazu, jer se iskazom navedenog svjedoka ne bi mogle utvrditi neke važne činjenice koje ne bi bile već utvrđene ranije provedenim dokazima, prije svega iskazima zaštićenog svjedoka D. Đ. i ugroženog svjedoka B., za koje je utvrdio da se međusobno u bitnom podudaraju, te da određene manje razlike, koje su posljedica proteka vremena, dinamike i dramatičnosti događanja u ratnim uvjetima, ne dovode u pitanje vjerodostojnost njihovih iskaza u odnosu na odlučne činjenice, koje u osnovi potvrđuju i svjedoci M. M.₂, P. B., M. P., Z. B., R. Š., M. K.₄, R. V., M. Š., M. Č., S. M., M. K.₃, M. O., D. B.₂ i D. M., kada suglasno tvrde kako su pod okriljem noći civili izvedeni iz zatvora nakon čega se nisu vratili i više ih nisu vidjeli žive.

Iz navedenih razloga, odbijanje dokaznog prijedloga obrane usmjerenog na ispitivanje svjedoka R., ne predstavlja povredu prava na pravično suđenje, povredu načela jednakosti oružja, povredu prava na obrazloženu sudsku odluku i prava na djelotvorno pravno sredstvo, da bi se ovaj kazneni postupak smatrao nepoštenim, a pobijana presuda protivna ustavnom i konvencijskom pravu, budući da je sud iskoristio pravo da predloženi dokaz ocijeni nevažnim i neprikladnim, što je pravilno obrazložio danim razlozima koje u cijelosti prihvaća i ovaj sud trećeg stupnja.

Navedena povreda iz čl. 468. st. 3. ZKP, protivno žalbenim tvrdnjama optuženika, nije ostvarena niti time što je određena dokumentacija o identitetu opt. M. A. pročitana iako je sačinjena na ćirilici, jer kako to proizlazi iz stanja predmeta (zapisnik od 19. studenog 2014., list 3692 spisa), primjedba stavljena od strane branitelja I. optuženika nije se odnosila na sam sadržaj pročitane dokumentacije već samo na činjenicu da je dokumentacija na ćirilici, a ne na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu, što je suprotno odredbi čl. 8. st. 1. ZKP/08, ali ta činjenica nije takvog značaja da bi utjecala ili mogla utjecati na presudu, u smislu odredbe čl. 468. st. 3. ZKP/08.

U odnosu na povrede odredaba kaznenog zakona

U žalbi zbog povrede kaznenog zakona, žalitelji ističu da je prema njima trebalo primijeniti odredbe čl. 142. i čl. 144. Krivičnog zakona SFRJ, budući da se terete da su inkriminirana djela počinili jednim dijelom i prije 08. listopada 1991., (prije osamostaljenja Republike Hrvatske), sa propisanom kaznom od najmanje pet godina zatvora, u kojem je slučaju maksimalna kazna bila petnaest godina zatvora, sukladno odredbi čl. 38. st. 1. Krivičnog zakona SFRJ, pa smatraju da je stoga taj zakon blaži od OKZRH.

Protivno tome, pravilno smatra drugostupanjski sud da Krivični zakon SFRJ nije blaži od OKZRH. Naime, za kaznena djela iz čl. 142. i 144. KZ SFRJ je izvorno propisivao smrtnu kaznu, koja se prema Ustavu Republike Hrvatske više nije mogla izricati, a po odredbi čl. 38. st. 2. KZ SFRJ umjesto propisane smrtne kazne, uvijek se mogla izreći kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina. Stoga je Zakonom o preuzimanju KZ SFRJ („Narodne novine“, br. 53/91 od 26. lipnja 1991., koji je stupio na snagu 08. listopada 1991., kada je preuzet kao zakon Republike Hrvatske, (kao OKZRH), za kaznena djela iz čl. 120. st. 1. i čl. 122. (ranije djela iz čl. 142. i čl. 144. KZ SFRJ), propisana kazna zatvora najmanje pet godina ili kazna zatvora od dvadeset godina, a ispuštena je smrtna kazna, te je upravo stoga taj zakon blaži za počinitelja.

U odnosu na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje

Žaleći se zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, optuženici S. P. i M. A., zapravo ponavljaju istovjetne prigovore koje su isticali u žalbama na prvostupanjsku presudu, da Teritorijalna obrana T. nije bila paravojna formacija, jer je oformljena po tada važećim propisima (Zakonu o općenarodnoj obrani); da opt. S. P. u inkriminirano vrijeme nije bio zapovjednik TO T.; da je iskaz zaštićenog svjedoka D. Đ. nepouzdan i neistinit, jer se radi o alkoholičaru i dileru droge, koji ima osobne motive da neosnovano tereti neke od optuženika; da su iskazi zaštićenog svjedoka D. Đ. i ugroženog svjedoka B. u tolikoj mjeri nesuglasni i kontradiktorni da nisu vjerodostojni; da je, budući da tijela žrtava nisu pronađena, trebalo zaključiti kako su iskazi svjedoka koji terete optuženike neistiniti te je dvojbu oko

postojanja odlučnih činjenica trebalo riješiti u korist (in dubio pro reo), a ne na štetu optuženika; da je činjenično stanje ostalo nepotpuno utvrđeno jer je odbijen prijedlog za ispitivanjem svjedoka S. R. Međutim, na sve istaknute prigovore drugostupanjski sud je već dao sveobuhvatne, jasne i nedvojbene razloge i na njima utemeljene zaključke koje u cijelosti prihvaća i ovaj trećestupanjski sud i na njih upućuje žalitelje, cijeneći da je nepotrebno ponavljati činjenična utvrđenja prvostupanjskog suda koja je, iz opširno elaboriranih i utemeljenih razloga, opravdano prihvatio drugostupanjski sud.

U odnosu na odluku o kazni.

Žaleći se zbog odluke o kazni, opt. S. P. smatra da bi bilo osnova za osudu na kaznu zatvora kraću od dvadeset godina, da je drugostupanjski sud uistinu ocijenio otegotne okolnosti te prihvatio očigledne olakotne okolnosti istaknute u žalbi protiv prvostupanjske presude.

Žaleći se zbog iste žalbene osnove, opt. M. A. smatra da sud kod odmjeravanja kazne nije cijenio sve olakotne okolnosti, kao što su činjenica da je nakon mirne reintegracije radio kao policijski službenik sve do umirovljenja 01.12.2009., da je zbog savjesnog i poštenog rada nagrađen od strane načelnika PU V., da suosjeća sa svima koji su izgubili bilo koga, da je starije životne dobi i narušenog zdravlja.

Nije u pravu opt. S. P. kada se žali zbog odluke o kazni smatrajući da mu je izrečena prestroga kazna.

Naime, imajući u vidu opće pravilo o izboru vrste i mjere kazne te svrhu kažnjavanja, kako su propisane zakonom, pravilno je drugostupanjski sud potvrdio odluku prvostupanjskog suda u odnosu na odluku o kazni koja je odmjerena opt. S. P., cijeneći da utvrđene olakotne i otegotne okolnosti opravdavaju upravo one pojedinačne kazne koje su mu utvrđene po prvostupanjskom sudu, kao i na odmjerenu jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od dvadeset godina, pri čemu ovaj trećestupanjski sud prihvaća sve razloge koje ističe drugostupanjski sud, jer nalazi da su opravdani i utemeljeni na utvrđenim činjenicama te da ih istaknuti žalbeni razlozi ne dovode u pitanje.

Suprotno tome, djelomično je u pravu opt. M. A. kada pobija drugostupanjsku presudu zbog odluke o kazni jer je pravilnom ocjenom utvrđenih olakotnih i otegotnih okolnosti, u odnosu na kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH, počinjeno na način opisan pod toč. 1. i 2. izreke prvostupanjske presude, valjalo za to djelo utvrditi kaznu u trajanju od četrnaest godina, te prihvaćajući utvrđenu kaznu zatvora za kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH, počinjeno na način opisan pod toč. 4. izreke prvostupanjske presude, u trajanju od osam godina, trebalo je odmjeriti jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od petnaest godina, koja je potpuno primjerena i počinjenim kaznenim djelima i ličnosti počinitelja, prije svega činjenici da je kriminalna količina počinjenih inkriminacija manja od one na strani opt. S. P. (bio je izvršitelj ali ne i nalogodavac zločina), te je opravdano očekivati kako će se upravo takvom mjerom i visinom kazne prema opt. M. A. ostvariti zakonom predviđena svrha kažnjavanja.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao trećestupanjski sud, ispitujući pobijanu presudu po službenoj dužnosti, u skladu sa čl. 476. ZKP/08, nije našao da bi bila ostvarena bitna

povreda odredaba kaznenog postupka ili povreda kaznenog zakona na štetu optuženika, na koje povrede sud pazi po službenoj dužnosti.

Stoga je na temelju čl. 490. st. 2. u vezi čl. 486. st. 1. i čl. 482. ZKP/08, odlučeno kao u izreci ove presude.

Zagreb, 4. travnja 2017.

Zapisničar:
Dražen Kevrić, v.r.

Predsjednica vijeća:
Ana Garačić, v.r.